

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาสถานการณ์จากการรวบรวมข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน (multi-method) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีการเก็บบันทึกไว้ทั้งในรูปของเอกสาร และในรูปของดิจิทัล (digital file) ในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์และ ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

2. พยาบาลวิชาชีพเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาศาสตรบัณฑิตหรือเทียบเท่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ขึ้นหนึ่งจากสภาพยาบาล และปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ แบ่งออกเป็น

2.1 กลุ่มผู้บริหารทางการพยาบาลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ หัวหน้างานการพยาบาล 1 คน ผู้ตรวจการ 3 คน หัวหน้าหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม 7 คน รวมทั้งหมด 11 คน ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดในการสัมภาษณ์เพื่อการศึกษา

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ ได้แก่ พยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรมที่ใช้ในการประชุมกลุ่มจำนวน 8 หอผู้ป่วยได้แก่ หอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมทั่วไป หอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมหัวใจและหลอดเลือด หอผู้ป่วยหนักศัลยกรรมประสาท หอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตศัลยกรรมทั่วไป 1 หอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตศัลยกรรมทั่วไป 2 หอผู้ป่วยไฟไหม้น้ำร้อนลวก หอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตศัลยกรรมหัวใจและหลอดเลือดและหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤตศัลยกรรมประสาท รวมทั้งหมดจำนวน 133 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแหล่งให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ที่มีการเก็บบันทึกไว้ในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์และฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ดังนี้

1.1 แผนยุทธศาสตร์ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2550 – 2553

1.2 แผนยุทธศาสตร์ ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2551 – 2555

1.3 หนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ทางการพยาบาล ประจำปีงบประมาณ 2552 - 2554

1.4 แผนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการความรู้ทางการพยาบาล ประจำปี พ.ศ. 2552

1.5 ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการความรู้ทางการพยาบาลใน ปีงบประมาณ 2552 (1 ตุลาคม 2551 - 30 กันยายน 2552)

1.6 แผนยุทธศาสตร์งานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์ ปี พ.ศ.2551 – 2553

1.7 โครงการของชุมชนนักปฏิบัติในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์

1.8 หนังสือสรุปผลการทำชุมชนนักปฏิบัติในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์

1.9 แผนยุทธศาสตร์ ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ปี พ.ศ.2555 – 2557

1.10 หนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ทางการพยาบาล ประจำปีงบประมาณ 2554 – 2555

1.11 แผนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดการความรู้ทางการพยาบาล ประจำปี พ.ศ. 2554

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปฏิบัติการในการประชุมกลุ่ม เป็น พยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาพยาบาลศาสตรหรือเทียบเท่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ชั้นหนึ่งจากสภาพยาบาล ปฏิบัติงานใน 8 หอผู้ป่วยวิกฤตศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน โดยมีเกณฑ์ดังนี้ เป็นพยาบาลที่มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ของหอผู้ป่วยหรือเข้าร่วมกับชุมชนนักปฏิบัติของงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยศาสตร์อย่างน้อยหอผู้ป่วยละ 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. ผู้ศึกษา
2. เทปบันทึกเสียง
3. แบบบันทึกการสำรวจเอกสารเกี่ยวกับ การจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีการบันทึกไว้ในงานการพยาบาลผู้ป่วยศัลยกรรม ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
4. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล
5. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการพยาบาลตำแหน่งหัวหน้างานการพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วยและใช้ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมองในพยาบาล ประจําการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพผู้ศึกษาสร้างจากกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของ อาร์เธอร์ แอนเดอร์สันและสถาบันคุณภาพและเพิ่มผลผลิตอเมริกา (Arthur Andersen, & The American Productivity & Quality Center, 1996) ได้แก่ 1) องค์ความรู้ขององค์กร 2) กระบวนการจัดการความรู้ 3) ปัจจัยเอื้อต่อการจัดการความรู้ได้สำเร็จ 4) ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดังนี้

1. การเตรียมตัวของผู้ศึกษาในการสัมภาษณ์รายบุคคลและประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาขั้นตอน เทคนิค วิธีการสัมภาษณ์จากเอกสาร ตำรา เข้าร่วมอบรมการวิจัยเชิงคุณภาพจากบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเข้าร่วมอบรมเรื่องเทคนิคการสัมภาษณ์เดี่ยวและการสัมภาษณ์หมู่ การสรุปสาระจากการสัมภาษณ์
2. แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมกลุ่มเพื่อระดมสมอง นำไปพิจารณาความชัดเจนและความเหมาะสมของแนวคำถาม โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน พิจารณา และผู้ศึกษานำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้มีการพิทักษ์สิทธิผู้ให้สัมภาษณ์ที่เข้าร่วมในการศึกษา โดยโครงร่างการศึกษได้ผ่านการรับรองของคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการทำหนังสือชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์รายบุคคล และการประชุมกลุ่มด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิใน

การตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมในการศึกษาค้างนี้ โดยไม่มีผลต่อกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดถือเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมโดยไม่ระบุแหล่งที่มาของข้อมูล ที่ใช้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาค้างนี้เท่านั้น และผู้ศึกษาได้ขอให้กลุ่มตัวอย่างได้ลงนามในใบยินยอมให้สัมภาษณ์ทุกราย

ขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้างนี้ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวผ่านจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ ผ่านไปยังหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ศึกษาแจกแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่หัวหน้างานการพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วย รวมทั้งพยาบาลในหน่วยงานผ่านหัวหน้าหอผู้ป่วย พร้อมนัดหมาย วัน เวลา ในการรับแบบบันทึกข้อมูลคืน

3. การสัมภาษณ์รายบุคคลผู้บริหารทางการพยาบาล ดำเนินการดังนี้

3.1 ติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากหัวหน้างานการพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วย แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ แจกแนวคำถามในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะขอสัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมตัวก่อน

3.2 ผู้ศึกษาดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์อีกครั้ง ขออนุญาตบันทึกเทป และจดบันทึก

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามอย่างอิสระตามความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ในหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3.4 ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับผู้ให้สัมภาษณ์

3.5 เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษากล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 60 นาที

4. การประชุมกลุ่มพยาบาลประจำการ ดำเนินการดังนี้

4.1 ติดต่อขออนุญาตโดยตรงจากหัวหน้าหอผู้ป่วย ทั้ง 8 หอผู้ป่วย แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ แจกแนวคำถามในการประชุมกลุ่มล่วงหน้าอย่างน้อย 1 สัปดาห์ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ที่จะประชุมกลุ่ม

4.2 ผู้ศึกษาคำเนินการประชุมกลุ่มด้วยตนเอง โดยแนะนำตนเอง บอกวัตถุประสงค์ของการประชุมกลุ่ม ขออนุญาตบันทึกเทปและจดบันทึก

4.3 ดำเนินการประชุมกลุ่มโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ความรู้สึก ประสบการณ์ และการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพในหน่วยงานของตน ประชุมกลุ่มจำนวน 4 ครั้งๆละ 4 คน

4.4 ผู้ศึกษากล่าวทบทวนข้อมูลหรือประเด็นสำคัญ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจที่ตรงกันกับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อสิ้นสุดการประชุมกลุ่ม ผู้ศึกษากล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการประชุมกลุ่ม 60 นาที

5. เมื่อสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มเสร็จแต่ละครั้ง ผู้ศึกษาถอดเทปอย่างละเอียด แบบคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค และวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน เพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ได้ และค้นหาความหมายที่ยังไม่ชัดเจนเพื่อนำไปถามผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง หรือข้อมูลที่ยังขาดไป เพื่อนำมาวางแผนและตั้งคำถามในการรวบรวมข้อมูลครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของพยาบาลวิชาชีพ นำมาวิเคราะห์เนื้อหา
2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาแจกแจงความถี่ คิดอัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารทางการพยาบาลตำแหน่ง หัวหน้างานการพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าหอผู้ป่วย และประชุมกลุ่มพยาบาลประจำการ นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่